

Fjärde avdelningen – Om rättegången i underrätt

I. Om rättegången i tvistemål

42 kap. Om stämning och förberedelse och om avgörande av mål utan huvudförhandling

Anm. Rubriken har fått sin nuvarande lydelse enligt lag (1987:747).

1 §

[4951] Den som vill inleda en rättegång mot någon skall hos rätten skriftligen ansöka om stämning. *Lag (1987:747).*

2 §

[4952] En ansökan om stämning skall innehålla

1. ett bestämt yrkande,
2. en utförlig redogörelse för de omständigheter som åberopas till grund för yrkandet,
3. uppgift om de bevis som åberopas och vad som skall styrkas med varje bevis samt
4. uppgift om sådana omständigheter som gör rätten behörig, om inte behörigheten framgår av vad som anförs i övrigt.

Har käranden några önskemål om hur målet skall handläggas, bör han ange dessa i ansökningen.

Ansökningen skall vara egenhändigt undertecknad av käranden eller hans ombud.

De skriftliga bevis som åberopas bör ges in tillsammans med ansökningen. *Lag (1987:747).*

3 §

[4953] Om stämningsansökningen inte uppfyller föreskrifterna i 2 § eller i övrigt är ofullständig, skall rätten förelägga käranden att avhjälpa bristen. Detsamma gäller om föreskriven ansökningsavgift inte har betalats. *Lag (1987:448).*

4 §

[4954] Följer käranden inte ett föreläggande enligt 3 §, skall ansökningen avvisas, om den är så ofullständig att den inte utan väsentlig olägenhet kan läggas till grund för en rättegång eller om underlåtenheten avser betalning av ansökningsavgiften.

Ansökningen skall också avvisas, om det är uppenbart att målet på grund av rättegångshinder inte kan tas upp till prövning. *Lag (1987:448).*

5 §

[4955] Avvisas ej ansökningen, skall rätten utfärda stämning på svaranden att svara på käromålet. Om kärandens framställning inte innefattar laga skäl för käromålet eller om det annars är uppenbart att detta är ogrundat, får rätten dock genast meddela dom i målet utan att stämning utfärdas.

Utfärdas stämning, skall denna delges svaranden tillsammans med stämningsansökningen och därvid fogade handlingar. *Lag (1984:131).*

6 §

[4956] Utfärdas stämning, skall förberedelse i målet äga rum.

Förberedelsen har till syfte att klarlägga

1. parternas yrkanden och invändningar samt de omständigheter som parterna åberopar till grund för sin talan,
2. i vad mån parterna är oense om åberopade sakförhållanden,
3. vilka bevis som skall läggas fram och vad som skall styrkas med varje bevis,
4. om ytterligare utredning eller andra åtgärder behövs före målets avgörande och
5. om det finns förutsättningar för förlikning eller annan samförståndslösning.

Rätten skall driva förberedelsen med inriktning på ett snabbt avgörande av målet. Så snart det lämpligen kan ske bör rätten höra parterna angående målets handläggning.

Rätten skall upprätta en tidsplan för målets handläggning, om det inte på grund av målets beskaffenhet eller av något annat särskilt skäl är obehövligt. Parterna skall fortlöpande kontrollera att tidsplanen kan hållas såvitt gäller dem och deras bevisning. Om en part bedömer att tidsplanen inte kan hållas, skall detta genast anmälas till rätten. Om rätten bedömer att tidsplanen inte kan hållas, skall parterna underrättas om detta. *Lag (2006:465)*.

7 §

[4957] Vid förberedelsen skall svaranden genast avge svaromål. I detta skall anges

1. de invändningar om rättegångshinder som svaranden vill göra,
2. i vad mån kärandens yrkande medges eller bestrids,
3. om kärandens yrkande bestrids, grunden för detta med yttrande rörande de omständigheter, som käranden grundar sin talan på, och med angivande av de omständigheter svaranden vill anföra samt
4. uppgift om de bevis som svaranden åberopar och om vad som skall styrkas med varje bevis.

De skriftliga bevis som åberopas bör ges in samtidigt som svaromålet avges. *Lag (1987:747)*.

8 §

[4958] Under förberedelsen skall parterna var för sig ange de ytterligare omständigheter som de vill anföra samt yttra sig över vad motparten anfört. De skall också, i den mån det inte skett tidigare, uppge de bevis som de vill åberopa och vad de vill styrka med varje bevis. Skriftliga bevis som inte redan företetts skall genast framläggas. Parterna är skyldiga att på framställning av motparten uppge, vilka andra skriftliga bevis de innehar.

Rätten skall, allt efter målets beskaffenhet, vid förberedelsen verka för att tvistefrågorna blir klarlagda och att parterna anger allt som de vill åberopa i målet. Rätten skall genom frågor och påpekanden försöka avhjälpa otydligheter och ofullständigheter i parternas framställningar.

Rätten får bestämma att olika frågor eller delar av målet skall behandlas var för sig vid förberedelsen. *Lag (1987:747)*.

8 a §

Paragrafen har upphört att gälla enligt lag (1987:747).

9 §

[4959] Förberedelsen sker vid sammanträde eller genom skriftväxling eller annan handläggning. Om det är lämpligt, får olika former av förberedelse förenas.

Svaromål enligt 7 § skall avges skriftligen, om det inte med hänsyn till målets beskaffenhet är lämpligare att svaromålet avges vid ett sammanträde.

När ett skriftligt svaromål har kommit in till rätten, skall sammanträde hållas så snart som möjligt, om det inte med hänsyn till målets beskaffenhet är lämpligare med fortsatt skriftväxling.

Om sammanträde hålls, skall förberedelsen om möjligt avslutas vid detta. Om så inte kan ske, skall förberedelsen fortsätta genom skriftväxling eller vid ett nytt sammanträde. *Lag (1987:747)*.

10 §

Paragrafen har upphört att gälla enligt lag (2005:683).

11 §

[4961] I mål där förlikning om saken är tillåten får svaranden föreläggas att skriftligen avge svaromål enligt 7 § vid påföljd att tredskodom annars kan komma att meddelas mot honom. I föreläggandet skall anges vad svaranden enligt 44 kap. 7 a eller 7 b § skall iakttä för att tredskodom inte skall kunna meddelas mot honom. I föreläggandet skall anges när tredskodom kan komma att meddelas.

I mål där förlikning om saken är tillåten får käranden, om han underlåter att medverka i målet, föreläggas att senast en viss dag ange om han vidhåller sin talan vid påföljd att tredskodom annars kan komma att meddelas mot honom. I föreläggandet skall anges när tredskodom kan komma att meddelas. *Lag (2000:172)*.

12 §

[4962] I mål där förlikning om saken är tillåten skall parterna föreläggas att inställa sig till ett sammanträde vid påföljd att tredskodom annars kan komma att meddelas. Parter som skall infinna sig personligen skall också föreläggas vite. Parter som skall höras i bevissyfte skall dessutom föreläggas att infinna sig personligen vid sammanträdet vid påföljd att tredskodom annars kan komma att meddelas. Avser sammanträdet en fråga om rättegångshinder, tillämpas i stället andra stycket.

I mål där förlikning om saken inte är tillåten, skall käranden föreläggas att inställa sig till ett sammanträde vid påföljd att käromålet annars förfaller. En kärande som skall infinna sig personligen skall också föreläggas vite. En kärande som skall höras i bevissyfte skall dessutom föreläggas att infinna sig personligen vid sammanträdet vid påföljd att käromålet annars förfaller. Svaranden skall föreläggas vite.

Om det behövs, skall det i kallelsen anges vad som skall behandlas vid sammanträdet. *Lag (2005:683)*.

13 §

[4963] Vid sammanträde får parterna ge in eller läsa upp skriftliga inlagor eller andra skriftliga anföranden endast om rätten finner att det skulle underlätta förståelsen av ett anförande eller i övrigt vara till fördel för handläggningen. *Lag (1987:747)*.

14 §

[4964] Om det är till fördel för utredningen i målet, bör rätten före sammanträde eller fortsatt skriftväxling tillstålla parterna en förteckning över de frågor som bör tas upp under den fortsatta handläggningen.

Parterna skall före ett sammanträde sätta sig in i saken på sådant sätt att något ytterligare sammanträde för förberedelse om möjligt inte behövs. *Lag (1987:747)*.

15 §

[4965] Är saken sådan att förlikning därom är tillåten, får en part föreläggas att slutligt bestämma sin talan och uppge de bevis han åberopar, om det är påkallat med hänsyn till hur parten utfört sin talan tidigare under målets handläggning. Efter det att tiden för sådant yttrande har gått ut, får parten inte åberopa någon ny omständighet eller något nytt bevis, om han inte gör sannolikt att han har haft giltig ursäkt för sin underlåtenhet att åberopa omständigheten eller beviset tidigare. *Lag (1987:747)*.

15 a §

[4965 A] I mål där förlikning om saken är tillåten får tingsrätten meddela parterna att förberedelsen vid en viss senare tidpunkt skall anses vara avslutad. I sådant fall får efter den tidpunkten en part åberopa en ny omständighet eller ett nytt bevis endast om

1. parten gör sannolikt att han har haft en giltig ursäkt att inte åberopa omständigheten eller beviset tidigare eller
2. målets prövning inte fördröjs i någon väsentlig mån, om åberopandet tillåts.

I meddelandet skall parterna upplysas om den verkan som meddelandet har. *Lag (2000:172)*.

16 §

[4966] Rätten ska göra en skriftlig sammanställning av parternas yrkanden och invändningar samt de omständigheter som dessa grundas på om det inte på grund av målets beskaffenhet eller av något annat särskilt skäl saknas behov av en sammanställning. Rätten får förelägga parterna att lämna underlag för sammanställningen. Innan förberedelsen avslutas ska parterna ges tillfälle att yttra sig över sammanställningen. *Lag (2016:37)*.

17 §

[4967] Rätten ska verka för att parterna förliks eller på annat sätt uppnår en samförståndslösning, om det inte är olämpligt med hänsyn till målets beskaffenhet och övriga omständigheter.

Rätten får vid tillämpning av första stycket, i ett mål där förlikning om saken är tillåten, besluta om särskild medling, om parterna samtycker till det. I sådant fall ska rätten förelägga parterna att inställa sig till ett sammanträde inför medlare som förordnas av rätten och ange inom vilken tid medlingen senast ska vara slutförd. Rätten får förlänga tidsfristen om det finns särskilda skäl för det. *Lag (2011:861)*.

17 a §

[4967 A] I 56 kap. 13–15 §§ finns bestämmelser om att tingsrätten får hänskjuta en fråga till prövning av Högsta domstolen. *Lag (1994:1034)*.

18 §

[4968] Ett mål avgörs efter huvudförhandling. Utan sådan förhandling får rätten dock

1. avgöra ett mål på annat sätt än genom dom,
2. meddela tredsdom,
3. meddela dom i anledning av talan som medgivits eller eftergivits,
4. stadsfästa förlikning och
5. även i annat fall meddela dom, om huvudförhandling inte behövs med hänsyn till utredningen i målet och inte heller begärs av någon av parterna.

Innan ett mål avgörs med stöd av första stycket 5, skall parterna, om de inte kan anses redan ha slutfört sin talan, beredas tillfälle till detta.

Innan ett mål avgörs genom tredskodom enligt 44 kap. 7 c §, gäller vad som sägs i andra stycket i fråga om svaranden. *Lag (2000:172)*.

19 §

[4969] Erfordras, för att bevisningen skall vara på en gång tillgänglig vid huvudförhandlingen, att yttrande inhämtas av sakkunnig, skriftligt bevis företes, föremål tillhandahålls för syn eller besiktning eller annan förberedande åtgärd vidtages, skall beslut därom meddelas under förberedelsen.

Skall bevis upptagas utom huvudförhandlingen, bör ock förordnande därom meddelas under förberedelsen.

Vill part, att åtgärd, som nu sagts, vidtages, skall han, så snart ske kan, göra framställning därom hos rätten.

20 §

[4970] Huvudförhandling för handläggning av rättegångsfråga eller del av saken, som kan avgöras särskilt, får hållas även om förberedelsen av målet i övrigt inte har avslutats.

Huvudförhandlingen får med parternas samtycke hållas i förenklad form, om det är möjligt med hänsyn till reglerna i 43 kap. 2 §. Sådan huvudförhandling kan äga rum i omedelbart samband med förberedelsen eller, under förutsättning att samma domare sitter i rätten, inom femton dagar från den dag då den muntliga förberedelsen avslutades. Oavsett parternas samtycke får huvudförhandling i förenklad form hållas i omedelbart samband med förberedelsen, om saken är uppenbar.

Vid huvudförhandling i förenklad form skall vad som ägt rum under det sammanträde då den muntliga förberedelsen avslutades anses ha ägt rum även vid huvudförhandlingen utan att det behöver upprepas vid denna. *Lag (2005:683)*.

21 §

[4971] I fråga om kallelse till huvudförhandling gäller 12 §. *Lag (1987:747)*.

22 §

[4972] Vill part vid huvudförhandlingen åberopa bevis, som han icke uppgivit under förberedelsen, skall han omedelbart giva rätten och motparten underrättelse om beviset och vad han vill styrka därmed.

43 kap. Om huvudförhandling

1 §

[4991] Då målet uppropas, skall rätten inhämta upplysning, huruvida hinder möter för målets företagande till slutlig handläggning.

2 §

[4992] Huvudförhandlingen skall inställas och utsättas till annan dag:

1. om part, som finnes böra närvara personligen, inställt sig allenast genom ombud;
2. om vittne eller sakkunnig, som finnes böra höras, icke är tillstädes;
3. om part vill anföra nytt viktigt skäl eller åberopa nytt bevis och motparten finnes vara i behov av anstånd för att bemöta vad parten vill andraga; eller
4. om hinder eljest möter för målets företagande till slutlig handläggning.

Kan det antagas, att hindret kommer att undanröjas före handläggningens slut, må huvudförhandling hållas.

3 §

[4993] Om det finns ett sådant hinder mot huvudförhandling som avses i 2 §, får förhandlingen ändå påbörjas om det kan antas att hindret kommer att undanröjas utan att en ny huvudförhandling behöver hållas enligt 11 § tredje stycket och en uppdelning av förhandlingen inte är olämplig med hänsyn till målets beskaffenhet.

Om huvudförhandlingen ställs in, får rätten ändå ta upp muntlig bevisning om svaranden har delgetts stämning och den som ska höras finns tillgänglig och det är lämpligt.

Om det är av synnerlig vikt för utredningen, får även annan handläggning ske i anslutning till bevisupptagning enligt andra stycket.

Om bevisning upptas med stöd av andra eller tredje stycket, gäller i tillämpliga delar det som föreskrivs om bevis som upptas utom huvudförhandlingen. *Lag (2016:37)*.

4 §

[4994] Rätten skall se till att ordning och reda iaktas vid handläggningen. Rätten kan bestämma att olika frågor eller delar av målet skall behandlas var för sig eller att i övrigt avvikelser skall göras från den ordning som föreskrivs i 7–9 §§.

Rätten skall också se till att målet blir utrett efter vad dess beskaffenhet kräver och att inget onödigt dras in i målet. Genom frågor och påpekanden skall rätten försöka avhjälpa otviveligheter och ofullständigheter i de uttalanden som görs. *Lag (1987:747)*.

5 §

[4995] Förhandlingen skall vara muntlig. Parterna får ge in eller läsa upp skriftliga inlagor eller andra skriftliga anföranden endast om rätten finner att det skulle underlätta förståelsen av ett anförande eller i övrigt vara till fördel för handläggningen.

Det som en part har anfört under förberedelsen får dock läsas upp, om de uppgifter som parten lämnar vid förhandlingen avviker från de uppgifter som parten lämnat under förberedelsen eller parten låter bli att yttra sig eller det finns något annat särskilt skäl. *Lag (2005:683)*.

6 §

[4996] Part skall sanningsenligt redogöra för de omständigheter han åberopar i målet och uttala sig om de av motparten anförda omständigheterna samt besvara framställda frågor.

Lämnar part uppgift, som strider mot vad han tidigare anfört, eller förekommer eljest motsägelse i parts uppgifter, skall han uppmanas att förklara sig däröver.

7 §

[4997] Vid huvudförhandlingen skall rätten inledningsvis, om det är lämpligt, kort redogöra för tvisteläget och för vad som skall behandlas vid förhandlingen.

Därefter skall käranden framställa sitt yrkande. Svaranden skall ange om yrkandet medges eller bestrids. Vardera parten skall sedan utveckla sin talan och yttra sig över det som motparten har anfört.

Om huvudförhandlingen hålls trots att ena parten har uteblivit, skall rätten i den mån det behövs se till att det som parten tidigare har anfört läggs fram ur handlingarna.

Framställningar enligt andra och tredje styckena får ske genom hänvisningar till handlingar i målet, om rätten finner det lämpligt. *Lag (2005:683)*.

8 §

[4998] Sedan parterna utvecklats sin talan, ska bevisningen läggas fram.

Om en part ska höras i bevissyfte, bör förhöret hållas innan vittnesbevisning tas upp om den omständighet som förhöret gäller.

Bevisningen får läggas fram genom hänvisningar till ljud- och bildupptagningar och andra handlingar i målet, om rätten finner det lämpligt. *Lag (2016:37)*.

9 §

[4999] Sedan bevisningen har lagts fram får parterna hålla slutanföranden. *Lag (2005:683)*.

10 §

[5000] Om en part under huvudförhandlingen ändrar eller gör tillägg till tidigare lämnade uppgifter eller om han åberopar omständigheter eller bevis som han inte uppgett före förhandlingens början, får det nya materialet lämnas utan avseende, om det kan antas att parten genom detta förfarande försöker förhala rättegången eller överrumpla motparten eller att parten annars handlar i otillbörligt syfte eller av grov vårdslöshet. *Lag (1987:747)*.

11 §

[5001] Huvudförhandlingen skall genomföras utan onödiga uppehåll och så långt möjligt i ett sammanhang.

Om huvudförhandlingen inte kräver mer än tre dagar, skall den genomföras inom loppet av en vecka. I andra fall skall förhandlingen pågå minst tre dagar per vecka.

Om det finns särskilda skäl med hänsyn till målets omfattning, huvudförhandlingens längd eller andra särskilda omständigheter, får uppehåll göras i större omfattning än vad som följer av andra stycket. Ny huvudförhandling skall hållas, om uppehåll i förhandlingen gjorts i sådan omfattning att syftet med en sammanhållen huvudförhandling väsentligen gått förlorat.

I fråga om föreläggande i kallelse till en senare förhandling gäller vad som sägs i 42 kap. 12 §. Om ett mål sätts ut till fortsatt huvudförhandling, får i stället för föreläggande enligt 12 § första stycket en part föreläggas att inställa sig vid påföljd att annars tredsokod kan komma att meddelas mot honom eller målet avgöras utan hinder av hans utevaro. *Lag (2000:172)*.

12 §

[5002] Då mål utsätts till fortsatt eller ny huvudförhandling, äge rätten, för att målet vid denna skall kunna slutföras, förordna, att förberedelse skall ånyo äga rum, samt meddela erforderliga föreskrifter därom.

13 §

[5003] Vid en fortsatt huvudförhandling ska handläggningen fortsätta där den slutade vid den tidigare förhandlingen.

Vid en ny huvudförhandling ska målet företas till fullständig handläggning. Bevis som har tagits upp vid den tidigare handläggningen ska tas upp på nytt, om rätten finner att det är av betydelse i målet och det inte finns något hinder mot att ta upp beviset. Om ett förhör som har tagits upp vid den tidigare handläggningen kan läggas fram genom en ljud- och bildupptagning, får det tas upp på nytt endast om ytterligare frågor behöver ställas eller om det finns särskilda skäl. I mål där förlikning om saken

är tillåten krävs det dessutom att någon av parterna begär att beviset tas upp på nytt. Om ett bevis inte tas upp på nytt, ska det läggas fram på lämpligt sätt. *Lag (2016:37)*.

14 §

[5004] Om rätten sedan huvudförhandlingen avslutats finner att det är nödvändigt att komplettera utredningen innan målet avgörs, får fortsatt eller ny huvudförhandling hållas enligt reglerna i detta kapitel. Är kompletteringen av enkel beskaffenhet, får rätten dock efter samråd med parterna i stället besluta att utredningen skall inhämtas på annat sätt. *Lag (1987:747)*.

44 kap. Om parts utevaror m.m.

Anm. Rubriken har fått sin nuvarande lydelse enligt lag (1987:747).

1 §

[5021] Uteblir båda parterna från ett sammanträde under förberedelsen, skall målet avskrivas. *Lag (2005:683)*.

2 §

[5022] Uteblir, i mål där förlikning om saken är tillåten, ena parten från ett sammanträde under förberedelsen och har den uteblivne förelagts att inställa sig vid påföljd att tredsdom annars kan komma att meddelas, skall sådan dom meddelas mot honom eller henne, om motparten yrkar det. Yrkas inte tredsdom, skall målet avskrivas.

Är det svaranden som uteblir, får dock på yrkande av käranden målet sättas ut till ett nytt sammanträde. Inställer sig svaranden inte heller till detta sammanträde, gäller första stycket.

Första och andra styckena tillämpas också när en part, som har förelagts att infinna sig personligen vid sammanträdet vid påföljd av tredsdom, inte följer föreläggandet.

Avser sammanträdet en fråga om rättegångshinder, tillämpas 3 § i stället för första–tredje styckena. *Lag (2005:683)*.

3 §

[5023] Uteblir, i mål där förlikning om saken inte är tillåten, käranden från ett sammanträde under förberedelsen och har han eller hon förelagts att inställa sig vid påföljd att käromålet annars förfaller, skall målet avskrivas.

Första stycket tillämpas också när en kärande, som har förelagts att infinna sig personligen vid sammanträdet vid påföljd att käromålet annars förfaller, inte följer föreläggandet.

Uteblir svaranden och har vite förelagts, får rätten i stället för att förelägga nytt vite besluta att svaranden skall hämtas till rätten antingen omedelbart eller till en senare dag. *Lag (2005:683)*.

4 §

[5024] Om en part uteblir eller underlåter att infinna sig personligen vid en huvudförhandling, tillämpas 1–3 §§.

Har en part förelagts att inställa sig eller infinna sig personligen vid påföljd att tredsdom annars kan komma att meddelas eller att målet kan avgöras även om parten uteblir, och meddelas inte tredsdom, får rätten på yrkande av den part som

har inställt sig ändå genomföra huvudförhandlingen. Framställs inte något sådant yrkande, skall målet avskrivas. *Lag (2005:683)*.

5 §

[5025] Kommer part tillstådes genom ombud, då föreläggande meddelats honom vid vite att infinna sig personligen, och är saken sådan, att förlikning därom ej är tillåten, äge rätten i stället för att förelägga nytt vite förordna, att han skall hämtas till rätten antingen omedelbart eller till senare dag.

6 §

[5026] Har vite förelagts part eller skall part hämtas till rätten och finnes hämtning ej kunna ske, må dock förberedelsen avslutas eller målet avgöras utan hinder av att parten kommit tillstådes allenast genom ombud eller uteblivit.

7 §

[5027] Uteblir en part från ett sammanträde där en rättegångsfråga skall prövas, får frågan ändå prövas, om handläggningen av målet skall fortsätta. *Lag (2005:683)*.

7 a §

[5027 A] Underlåter svaranden att följa ett föreläggande att skriftligen avge svaromål vid påföljd att tredskodom annars kan komma att meddelas mot honom, får sådan dom meddelas, om inte kändanden har motsatt sig det.

Svaranden skall anses ha följt ett föreläggande att avge svaromål, om han klargjort sin inställning till kändandens yrkande och angett skäl som kan vara av betydelse vid prövning av saken. *Lag (1987:747)*.

7 b §

[5027 B] Har kändanden grundat sitt yrkande på ett skriftligt fordringsbevis eller på en skriftlig utfästelse som rör annan fullgörelse än betalning, får tredskodom meddelas även om svaranden efter föreläggande att skriftligen avge svaromål vid påföljd av tredskodom uppfyllt vad som sägs i 7 a § andra stycket men inte förmått visa sannolika skäl för sin inställning.

Tredskodom enligt första stycket får inte meddelas

1. om kändandens yrkande grundas på ett ömsesidigt förpliktande avtal och svaranden gör invändning om vederlaget,
2. om tredskodom har meddelats tidigare i saken, eller
3. om kändanden motsätter sig det. *Lag (1996:1024)*.

7 c §

[5027 C] Om kändanden inte följer ett föreläggande enligt 42 kap. 11 § andra stycket att ange om han vidhåller sin talan, får tredskodom meddelas mot honom. *Lag (2000:172)*.

8 §

[5028] Då tredskodom meddelas mot kändanden, skall käromålet ogillas, såvitt ej detta medgivits av svaranden eller det eljest uppenbart framgår, att käromålet är grundat.

Tredskodom mot svaranden skall grundas på kändandens framställning av omständigheterna i målet, såvitt svaranden erhållit del av framställningen och den ej strider mot förhållande, som är allmänt veterligt. I den mån framställningen ej

innefattar laga skäl för käromålet eller det eljest uppenbart framgår, att käromålet är ogrundat, skall det ogillas.

Domen skall betecknas som treskodom.

9 §

[5029] Part, mot vilken treskodom meddelats, får hos den rätt där talan väckts söka återvinning inom en månad från den dag då domen meddelades. Om återvinning inte söks står domen fast i den del den gått parten emot.

Ansökan om återvinning skall göras skriftligen. Har treskodom meddelats utan huvudförhandling, bör ansökan innehålla allt som behövs från sökandens sida för förberedelsens fullföljande. *Lag (2000:172)*.

10 §

[5030] Vid återvinning skall handläggningen av målet, i den del återvinning har sökts, fortsätta där den slutade när frågan om treskodom togs upp.

En part mot vilken treskodom meddelas på nytt har inte rätt till återvinning i målet. *Lag (1996:1024)*.

II. Om rättegången i brottmål

45 kap. Om väckande av allmänt åtal, om förberedelse och om avgörande av mål utan huvudförhandling

Anm. Rubriken har fått sin nuvarande lydelse enligt lag (2005:683).

1 §

[5051] Åtal väcks genom att åklagaren hos rätten skriftligen ansöker om stämning mot den som skall tilltalas. Åtal skall anses väckt när stämningensansökan kom in till rätten.

Rätten får i samråd med den berörda åklagaren eller åklagarmyndigheten uppdra åt åklagare att utfärda stämning. I sådant fall skall åklagaren i samband med att stämning utfärdas ge in ett exemplar av stämningen till rätten. Åtal anses väckt när detta exemplar kom in till rätten.

Nytt åtal får inte väckas mot den tilltalade för gärning för vilken han eller hon redan står under åtal. *Lag (2002:440)*.

2 §

[5052] Åtal för förseelse i rättegången må väckas utan stämning.

Förövar någon annat brott inför rätten vid dess sammanträde, må åtal för brottet väckas utan stämning, om rätten med hänsyn till brottets beskaffenhet och andra omständigheter finner det lämpligt.

Är eljest för särskilt fall föreskrivet, att åtal må väckas utan stämning, vare det gällande.

3 §

[5053] Om åtal har väckts mot någon för flera brott ska åtalen handläggas i en rättegång. Åtalen får dock handläggas var för sig om det är till fördel för målets handläggning och det inte finns särskilda skäl mot det.

Om åtal har väckts mot flera personer får åtalen handläggas i en rättegång om det är till fördel för målets handläggning eller det annars finns skäl för det.

Åtal får inte förenas om domstolen är obehörig att handlägga något av åtalerna eller om det gäller olika rättegångsformer för dem.

Åtal som handläggs gemensamt får delas upp när det finns skäl för det. *Lag (2014:320)*.

3 a §

[5053 A] Åklagaren och den som biträder honom eller henne ska bedriva sitt arbete objektivt även efter det att åtal har väckts. *Lag (2016:546)*.

4 §

[5054] I stämningsansökan ska åklagaren uppge:

1. den tilltalade,
2. målsäganden, om någon sådan finns,
3. den brottsliga gärningen med uppgift om tid och plats för dess förövande och de övriga omständigheter som behövs för dess kännetecknande samt de bestämmelser som är tillämpliga,
4. de bevis som åberopas och vad som ska styrkas med varje bevis, samt
5. de omständigheter som gör domstolen behörig, om inte behörigheten framgår på annat sätt.

Vill åklagaren i samband med att åtalet väcks även väcka talan om enskilt anspråk enligt 22 kap. 2 §, ska åklagaren i ansökan lämna uppgift om anspråket och de omständigheter som det grundas på samt de bevis som åberopas och vad som ska styrkas med varje bevis.

Om den tilltalade är eller har varit anhållen eller häktad på grund av misstanke om brott som omfattas av åtalet, ska åklagaren ange detta i stämningsansökan. Uppgift ska dessutom lämnas om tiden för frihetsberövandet.

Har åklagaren några önskemål om hur målet ska handläggas, bör dessa anges i stämningsansökan.

Ansökan ska vara undertecknad av åklagaren. En ansökan som ges in på elektronisk väg ska vara undertecknad med en sådan elektronisk underskrift som avses i artikel 3 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 910/2014 av den 23 juli 2014 om elektronisk identifiering och betrodda tjänster för elektroniska transaktioner på den inre marknaden och om upphävande av direktiv 1999/93/EG, i den ursprungliga lydelsen, eller överförs på ett sätt som uppfyller motsvarande krav på säkerhet. *Lag (2016:562)*.

5 §

[5055] Väckt åtal må icke ändras. Åklagaren äge dock mot samme tilltalade utvidga åtalet att avse annan gärning, om rätten med hänsyn till utredningen och andra omständigheter finner det lämpligt.

Åklagaren eller målsäganden må ock, sedan åtal väckts, utan stämning mot den tilltalade väcka talan om enskilt anspråk på grund av brottet, om rätten med hänsyn till utredningen och andra omständigheter finner det lämpligt. Motsvarande gäller, när anspråket övertagits av annan.

Såsom ändring av åtal anses icke, att åklagaren beträffande samma gärning inskränker sin talan eller åberopar annat lagrum än i stämningen uppgivits eller ny omständighet till stöd för åtalet. *Lag (1969:588)*.

6 §

[5056] Vill åklagaren enligt 2 § första eller andra stycket väcka åtal för brott eller enligt 5 § utvidga åtalet eller vill åklagaren, målsäganden eller den, som övertagit målsägandens anspråk, enligt sistnämnda paragraf väcka talan om enskilt anspråk, må det ske muntligen inför rätten eller ock skriftligen. Den tilltalade skall erhålla del därav. Talan, som nu sagts, skall anses väckt, då den framställdes inför rätten. *Lag (1969:588)*.

7 §

[5057] Har förundersökning ägt rum i målet, ska åklagaren, då åtalet väcks eller så snart som möjligt därefter, till rätten ge in protokoll eller anteckningar från förundersökningen samt de skriftliga handlingar och föremål som åberopas som bevis. Sådant som inte rör åtalet bör dock inte ges in. *Lag (2012:326)*.

8 §

[5058] Stämningsansökan skall avvisas, om rätten finner uppenbart, att den som väcker åtalet icke äger tala å brottet eller att målet på grund av annat rättegångshinder icke kan upptagas till prövning.

9 §

[5059] Avvisas inte ansökan, skall rätten utfärda stämning på den tilltalade att svara på åtalet.

Stämningen skall tillsammans med stämningsansökan och därvid fogade handlingar delges den tilltalade. Uppgift om målsägandes eller vittnens ålder, yrke och bostadsadress, som saknar betydelse för åtalet, skall inte framgå av de handlingar som delges. *Lag (1994:420)*.

10 §

[5060] I stämningen ska rätten även förelägga den tilltalade att muntligen eller skriftligen uppge vilken bevisning han eller hon åberopar och vad han eller hon vill styrka med varje bevis. Detta gäller dock inte om det på grund av den tilltalades erkännande eller andra omständigheter kan antas att uppgift om bevisning inte behövs.

De skriftliga bevis som åberopas bör ges in samtidigt med att bevisuppgift lämnas.

Rätten ska allt efter målets beskaffenhet verka för att målet förbereds så, att huvudförhandlingen kan genomföras på ett ändamålsenligt sätt. Om det behövs får rätten förelägga den tilltalade att skriftligen redovisa sin inställning till åtalet och grunden för den. Förberedelse får ske vid ett sammanträde eller genom skriftväxling eller annan handläggning. Om det är lämpligt får olika former av förberedelse förenas. *Lag (2014:320)*.

10 a §

[5060 A] Ett mål skall avgöras efter huvudförhandling. Utan en sådan förhandling får rätten dock

1. avgöra ett mål på annat sätt än genom dom,
2. meddela frikännande dom enligt 20 kap. 9 § andra stycket, och
3. meddela dom i mål där det inte finns anledning att döma till annan påföljd än böter, om huvudförhandling varken begärs av någon av parterna eller behövs med hänsyn till utredningen i målet.

Innan ett mål avgörs med stöd av första stycket 3, skall

1. den tilltalade informeras om att målet kan komma att avgöras utan huvudförhandling och om sin rätt till en sådan förhandling, och

2. parterna, om de inte kan anses redan ha slutfört sin talan, ges tillfälle till detta.
Lag (2005:683).

11 §

[5061] Finnes, för att målet skall kunna vid huvudförhandlingen slutföras i ett sammanhang, förundersökningen böra fullständigas eller, om förundersökning ej ägt rum, sådan böra företagas, äge rätten meddela åklagaren föreläggande därom.

12 §

[5062] Erfordras, för att bevisningen skall vara på en gång tillgänglig vid huvudförhandlingen, att yttrande inhämtas av sakkunnig, skriftligt bevis företes, föremål tillhandahålles för syn eller besiktning eller annan förberedande åtgärd vidtages, skall beslut därom utan dröjsmål meddelas.

Skall bevis upptagas utom huvudförhandlingen, bör ock förordnande därom utan dröjsmål meddelas.

Vill part, att åtgärd, som nu sagts, vidtages, skall han, så snart ske kan, göra framställning därom hos rätten.

13 §

[5063] Om det behövs för målets förberedelse eller av något annat skäl, ska rätten hålla ett sammanträde med parter och andra som berörs. Vid bedömningen av om ett sammanträde behövs ska rätten särskilt beakta om målets omfattning gör att ett sammanträde kan antas främja att huvudförhandlingen kan genomföras på ett ändamålsenligt sätt. I fråga om kallelse av parter ska 15 § tillämpas.

Uteblir någon som kallats till sammanträdet, får detta ändå hållas om det främjar beredningen av målet. Om den som uteblivit förelagts vite, får rätten besluta att nytt vite ska föreläggas eller att han eller hon ska hämtas till rätten.

I 24–27 kap. finns bestämmelser om sammanträde för prövning av tvångsmedel.
Lag (2014:320).

14 §

[5064] Rätten ska bestämma tid för huvudförhandling så snart som möjligt. För behandling av en rättegångsfråga eller en del av saken som får avgöras särskilt får huvudförhandling sättas ut, trots att målet i övrigt inte är förberett för huvudförhandling.

Om den tilltalade är anhållen eller häktad, ska huvudförhandling påbörjas snarast och senast inom två veckor från den dag då åtalet väcktes om inte ett sammanträde enligt 13 § har hållits. Om ett sådant sammanträde har hållits ska huvudförhandlingen i stället påbörjas senast inom tre veckor från den dag då åtalet väcktes.

Huvudförhandlingen får påbörjas senare än vad som anges i andra stycket, om ett längre uppskov är nödvändigt för att en särskild utredning om den tilltalades personliga förhållanden ska hinna färdigställas eller på grund av en åtgärd som avses i 11 eller 12 §, målets omfattning eller någon annan omständighet. Har den tilltalade häktats efter åtalet, ska tiden räknas från dagen för hans eller hennes häktande.

Om den tilltalade är ålagd reseförbud, ska huvudförhandling påbörjas snarast och senast inom en månad från den dag då åtalet väcktes, om inte ett längre uppskov är nödvändigt för att en särskild utredning om den tilltalades personliga förhållanden ska

hinna färdigställas eller på grund av en åtgärd som avses i 11 eller 12 §, målets omfattning eller någon annan omständighet. Har reseförbudet meddelats efter åtalet, ska tiden räknas från dagen för delgivning av beslutet. *Lag (2014:320)*.

15 §

[5065] Till huvudförhandlingen skall åklagaren kallas. Biträder målsäganden åtalet eller för han eller hon annars talan jämte åklagaren eller skall han eller hon höras i anledning av åklagarens talan, skall även målsäganden kallas. Skall målsäganden infinna sig personligen, skall rätten förelägga honom eller henne vite.

Den tilltalade skall kallas till huvudförhandlingen i stämningen eller genom särskild kallelse. Skall han eller hon infinna sig personligen eller krävs det att han eller hon på annat sätt är närvarande, skall rätten förelägga honom eller henne vite. Om det finns anledning att anta att den tilltalade inte skulle följa ett sådant föreläggande, får rätten besluta att han eller hon skall hämtas till huvudförhandlingen. Kan målet enligt 46 kap. 15 a § komma att avgöras trots att den tilltalade har inställt sig endast genom ombud eller har uteblivit, skall han eller hon i kallelsen erinras om detta. Rätten beslutar om inställandet av den som är anhållen eller häktad.

Bestämmelser om kallande av vittne och sakkunnig finns i 36 och 40 kap. *Lag (2001:235)*.

16 §

[5066] En stämning som utfärdas av åklagaren skall ha det innehåll som i 4 § anges om stämningsansökan och vara undertecknad av åklagaren.

I stämningen skall åklagaren dessutom förelägga den tilltalade att inom en viss, av åklagaren bestämd tid muntligen eller skriftligen hos rätten ange de bevis som han eller hon vill åberopa vid huvudförhandlingen och vad som skall styrkas med varje särskilt bevis. Det gäller dock inte om åklagaren på grund av den tilltalades erkännande eller någon annan omständighet finner att det är uppenbart att bevis inte kommer att anges av den tilltalade. Om det är lämpligt, får åklagaren i stämningen kalla den tilltalade till huvudförhandling.

En åklagare som sätter ut ett mål till huvudförhandling skall följa de föreskrifter om tiden för huvudförhandling som meddelats av rätten. Åklagaren får ombesörja sådana kallelser och förelägganden som avses i 15 §.

Stämningen och till denna fogade handlingar skall delges den tilltalade. Uppgift om målsägandes eller vittnens ålder, yrke och bostadsadress, som saknar betydelse för åtalet, skall inte framgå av de handlingar som delges. Sedan stämningen delgetts skall bevis om detta ges in till rätten. När sådana kallelser och förelägganden som avses i tredje stycket delgetts, skall de med bevis om delgivning ges in till rätten.

Frågor om utdömande av vite som förelagts i en kallelse med stöd av tredje stycket prövas av rätten utan särskild ansökan. *Lag (2002:440)*.

17 §

[5067] Vill part vid huvudförhandlingen åberopa bevis, som han icke förut uppgivit, skall han omedelbart ge rätten och motparten underrättelse om beviset och vad han vill styrka därmed.

18 §

Paragrafen har upphört att gälla enligt lag (1976:567).

46 kap. Om huvudförhandling i mål, vari allmänt åtal föres

1 §

[5081] Då målet uppropas, skall rätten inhämta upplysning, huruvida hinder möter för målets företagande till slutlig handläggning.

2 §

[5082] Huvudförhandlingen skall inställas och utsättas till annan dag:

1. om åklagaren icke är tillstädes;
2. om den tilltalade uteblivit eller, då föreläggande meddelats honom att infinna sig personligen, kommit tillstädes allenast genom ombud och sådant fall ej är för handen, att målet må avgöras utan hinder därav;
3. om, då den tilltalade enligt lag skall hava försvarare, sådan icke är närvarande och försvarare icke omedelbart utses;
4. om målsägande, vittne eller sakkunnig, som finnes böra höras, icke är tillstädes;
5. om part vill anföra nytt viktigt skäl eller åberopa nytt bevis och motparten finnes vara i behov av anstånd för att bemöta vad parten vill andraga; eller
6. om hinder eljest möter för målets företagande till slutlig handläggning.

Kan det antagas, att hindret kommer att undanröjas före handläggningens slut, må huvudförhandling hållas.

3 §

[5083] Om det finns ett sådant hinder mot huvudförhandling som avses i 2 § första stycket 4–6, får förhandlingen ändå påbörjas om det kan antas att hindret kommer att undanröjas utan att en ny huvudförhandling behöver hållas enligt 11 § tredje stycket och en uppdelning av förhandlingen inte är olämplig med hänsyn till målets beskaffenhet.

Om huvudförhandlingen ställs in, får rätten ändå ta upp muntlig bevisning om den tilltalade har delgetts stämning och den som ska höras finns tillgänglig och det är lämpligt.

Om det är av synnerlig vikt för utredningen, får även annan handläggning ske i anslutning till bevisupptagning enligt andra stycket.

Om bevisning upptas med stöd av andra eller tredje stycket, gäller i tillämpliga delar det som föreskrivs om bevis som upptas utom huvudförhandlingen. *Lag (2016:37)*.

4 §

[5084] Rätten skall se till att ordning och reda iakttas vid handläggningen. Rätten kan bestämma att olika frågor eller delar av målet skall behandlas var för sig eller att i övrigt avvikelser skall göras från den ordning som föreskrivs i 6, 9 och 10 §§.

Rätten skall också se till att målet blir utrett efter vad dess beskaffenhet kräver och att inget onödigt dras in i målet. Genom frågor och påpekanden skall rätten försöka avhjälpa otydligheter och ofullständigheter i de uttalanden som görs. *Lag (1987:747)*.

5 §

[5085] Förhandlingen skall vara muntlig. Parterna får ge in eller läsa upp skriftliga inlagor eller andra skriftliga anföranden endast om rätten finner att det skulle underlätta förståelsen av ett anförande eller i övrigt vara till fördel för handläggningen. *Lag (1987:747)*.

6 §

[5086] Vid huvudförhandlingen ska åklagaren framställa sitt yrkande. Den tilltalade ska uppmanas att kort ange sin ståndpunkt och grunden för den. Åklagaren ska därefter utveckla sin talan. Målsäganden och den tilltalade ska i den utsträckning det behövs ges tillfälle att utveckla sin talan.

Därefter ska målsäganden och den tilltalade höras och annan bevisning läggs fram. Förhör med målsäganden och den tilltalade bör hållas innan vittnesbevisning tas upp om den omständighet som förhöret gäller.

Om en huvudförhandling hålls trots att målsäganden eller den tilltalade inte är närvarande, ska rätten i den utsträckning det behövs se till att det som han eller hon tidigare har anfört läggs fram ur handlingarna.

Framställningar enligt första och tredje styckena samt framläggande av bevisningen får ske genom hänvisningar till ljud- och bildupptagningar och andra handlingar i målet, om rätten finner det lämpligt. *Lag (2016:37)*.

7 §

Paragrafen har upphört att gälla enligt lag (2005:683).

8 §

[5088] Om målsäganden inte för talan i målet och det inte är olämpligt med hänsyn till omständigheterna, får rätten bestämma att målsäganden inte skall vara närvarande vid huvudförhandlingen innan han skall höras. *Lag (1987:747)*.

9 §

[5089] I den utsträckning det behövs skall uppgifter om den tilltalade från belastningsregistret och utredning om den tilltalades personliga förhållanden läggas fram. Detta får ske genom hänvisningar till handlingar i målet. *Lag (2005:683)*.

10 §

[5090] Sedan bevisningen har lagts fram får parterna hålla slutanförenden. *Lag (2005:683)*.

11 §

[5091] Huvudförhandlingen skall genomföras utan onödiga uppehåll och så långt möjligt i ett sammanhang.

Om huvudförhandlingen inte kräver mer än tre dagar, skall den genomföras inom loppet av en vecka. I andra fall skall förhandlingen pågå minst tre dagar per vecka.

Om det finns särskilda skäl med hänsyn till målets omfattning, huvudförhandlingens längd eller andra särskilda omständigheter, får uppehåll göras i större omfattning än vad som följer av andra stycket. Ny huvudförhandling skall hållas, om uppehåll i förhandlingen gjorts i sådan omfattning att syftet med en sammanhållen huvudförhandling väsentligen gått förlorat. Är den tilltalade häktad, får ett uppehåll inte göras i mer än en vecka, om inte på grund av särskilda omständigheter ett längre uppehåll är nödvändigt.

I fråga om föreläggande i kallelse till en senare förhandling gäller vad som sägs i 45 kap. 15 §. *Lag (2000:172)*.

12 §

[5092] Då mål utsättes till fortsatt eller ny huvudförhandling, äge rätten förordna om de åtgärder, som finnas lämpliga, för att målet vid den förhandlingen skall kunna slutföras. Om sådan åtgärd gälle vad i 45 kap. 11–13 §§ är stadgat.

13 §

[5093] Vid en fortsatt huvudförhandling ska handläggningen fortsätta där den slutade vid den tidigare förhandlingen.

Vid en ny huvudförhandling ska målet företas till fullständig handläggning. Bevis som har tagits upp vid den tidigare handläggningen ska tas upp på nytt, om rätten finner att det är av betydelse i målet och det inte finns något hinder mot att ta upp beviset. Om ett förhör som har tagits upp vid den tidigare handläggningen kan läggas fram genom en ljud- och bildupptagning, får det tas upp på nytt endast om ytterligare frågor behöver ställas eller om det finns särskilda skäl. Om ett bevis inte tas upp på nytt, ska det läggas fram på lämpligt sätt. *Lag (2016:37)*.

14 §

[5094] Om en målsägande som ska höras med anledning av åklagarens talan inte inställer sig personligen till ett rättegångstillfälle för huvudförhandling, ska rätten ta ställning till om ett förelagt vite ska dömas ut. Rätten får besluta att målsäganden ska hämtas till domstolen, antingen omedelbart eller till en senare dag. Ett skäl för hämtning är att det kan antas att målsäganden inte kommer att följa en ny kallelse.

Om rätten inte beslutar om hämtning ska målsäganden kallas på nytt vid vite till en senare dag. *Lag (2014:320)*.

15 §

[5095] Om en tilltalad uteblir från ett rättegångstillfälle för huvudförhandling eller inställer sig genom ombud då han eller hon har förelagts att infinna sig personligen, ska rätten i första hand pröva om målet kan avgöras enligt 15 a §. Om det inte är möjligt att avgöra målet ska rätten ta ställning till om ett förelagt vite ska dömas ut. Rätten ska också ta ställning till om den tilltalade ska hämtas till domstolen, antingen omedelbart eller till en senare dag, eller häktas, om det finns förutsättningar för häktning enligt 24 kap.

Ett skäl för

1. hämtning är att det kan antas att den tilltalade inte kommer att följa en ny kallelse,
2. häktning är att det på grund av att tidigare hämtningsförsök i målet har misslyckats eller av annat skäl är sannolikt att den tilltalade inte kan hämtas.

Om rätten inte beslutar om hämtning eller häktning ska den tilltalade kallas på nytt vid vite till en senare dag. *Lag (2014:320)*.

15 a §

[5095 A] Kan saken utredas tillfredsställande, får målet avgöras trots att den tilltalade har inställt sig endast genom ombud eller har uteblivit, om

1. det inte finns anledning att döma till annan påföljd än böter, fängelse i högst sex månader, villkorlig dom eller skyddstillsyn eller sådana påföljder i förening,
2. den tilltalade, sedan han eller hon har delgetts stämning, har avvikit eller håller sig undan på ett sådant sätt att han eller hon inte kan hämtas till huvudförhandlingen eller

3. den tilltalade lider av en allvarlig psykisk störning och hans eller hennes närvaro därför inte är nödvändig.

Första stycket 1 gäller också vid förverkande av villkorligt medgiven frihet från fängelse om det inte finns anledning att förverka en strafftid som, sammantagen med ett fängelsestraff som döms ut, överstiger sex månader. Ett beslut enligt 34 kap. 3 § [1483] brottsbalken ska likställas med de påföljder som anges i första stycket 1.

Rättegångsfrågor får avgöras trots att den tilltalade har uteblivit. *Lag (2018:120)*.

16 §

[5096] Är, då den tilltalade enligt lag skall hava försvarare, sådan icke tillstades, förordne rätten, om det kan ske, någon, som är vid rätten närvarande och är behörig att mottaga sådant uppdrag, att försvara den tilltalade.

17 §

[5097] Om rätten sedan huvudförhandlingen avslutats finner att det är nödvändigt att komplettera utredningen innan målet avgörs, får fortsatt eller ny huvudförhandling hållas enligt reglerna i detta kapitel. Är kompletteringen av enkel beskaffenhet, får rätten dock efter samråd med parterna i stället besluta att utredningen skall inhämtas på annat lämpligt sätt. *Lag (1987:747)*.

47 kap. Om väckande av enskilt åtal och huvudförhandling i mål, vari sådant åtal föres

1 §

[5111] Vill målsägande väcka åtal, skall han hos rätten göra skriftlig ansökan om stämning å den som skall tilltalas. Åtal skall anses väckt, då stämningsansökan inkom till rätten.

Vill den tilltalade i samma mål mot målsäganden eller åklagaren väcka talan om ansvar för falskt eller obefogat åtal, falsk angivelse eller annan osann tillvitelse angående brott, må det ske utan stämning muntligen inför rätten eller ock skriftligen. Den, mot vilken talan väckes, skall erhålla del därav. *Lag (1948:453)*.

2 §

[5112] En ansökan om stämning skall innehålla uppgifter om

1. den tilltalade,
2. den brottsliga gärningen med angivande av tid och plats för dess förövande och de övriga omständigheter, som erfordras för dess kännetecknande, samt det eller de lagrum, som är tillämpliga,
3. det enskilda anspråk, som målsäganden vill framställa samt en utförlig redogörelse för de omständigheter som åberopas till grund för anspråket,
4. de bevis som åberopas och vad som skall styrkas med varje bevis samt
5. sådana omständigheter som gör rätten behörig, om inte behörigheten framgår av vad som anförs i övrigt.

Har målsäganden några önskemål om hur målet skall handläggas, bör han ange dessa i ansökningen.

Ansökningen skall vara egenhändigt undertecknad av målsäganden eller hans ombud.

Är brottet sådant att målsäganden får väcka åtal endast om åklagaren beslutat att inte åtala, skall tillsammans med ansökningen ges in intyg om att ett sådant beslut

8 §

[5118] Förberedelsen sker vid sammanträde eller genom skriftväxling eller annan handläggning. Om det är lämpligt, får olika former av förberedelse förenas.

Svaromål enligt 7 § första stycket skall avges skriftligen, om det inte med hänsyn till målets beskaffenhet är lämpligare att svaromålet avges vid ett sammanträde.

När ett skriftligt svaromål har kommit in till rätten, skall sammanträde hållas så snart som möjligt, om det inte med hänsyn till målets beskaffenhet är lämpligare med fortsatt skriftväxling.

Om sammanträde hålls, skall förberedelsen om möjligt avslutas vid detta. Om så inte kan ske, skall förberedelsen fortsätta genom skriftväxling eller vid ett nytt sammanträde. *Lag (1987:747)*.

9 §

[5119] Om förberedelse skall ske vid sammanträde och den tilltalade är häktad, skall sammanträdet hållas inom en vecka från dagen för hans häktande, om inte längre uppskov är nödvändigt på grund av särskilda omständigheter. Är den tilltalade ålagd reseförbud, skall sammanträdet, hållas inom en månad från dagen för delgivning av beslutet.

Är den tilltalade häktad och skall ett ytterligare sammanträde hållas, skall det ske inom en vecka från dagen för föregående sammanträdes avslutande eller, då han häktats därefter, från dagen för hans häktande, om inte längre uppskov är nödvändigt på grund av särskilda omständigheter. *Lag (1987:747)*.

10 §

Paragrafen har upphört att gälla enligt lag (2005:683).

11 §

[5121] Vid sammanträde får parterna ge in eller läsa upp skriftliga inlagor eller andra skriftliga anföranden endast om rätten finner att det skulle underlätta förståelsen av ett anförande eller i övrigt vara till fördel för handläggningen. *Lag (1987:747)*.

12 §

[5122] Målsäganden skall föreläggas att inställa sig till ett sammanträde vid påföljd att han eller hon annars förlorar sin rätt att föra talan om brottet. Skall målsäganden infinna sig personligen, skall rätten också förelägga vite. En målsägande som skall höras i bevissyfte skall dessutom föreläggas att infinna sig personligen vid sammanträdet vid påföljd att han eller hon annars förlorar sin rätt att föra talan om brottet. Den tilltalade skall föreläggas vite. Rätten beslutar att den som är häktad skall inställas till sammanträdet. *Lag (2005:683)*.

13 §

[5123] Uteblir båda parterna från ett sammanträde under förberedelsen, skall målet avskrivas. *Lag (2005:683)*.

14 §

[5124] Uteblir en målsägande från ett sammanträde under förberedelsen, och har han eller hon förelagts att inställa sig vid påföljd att rätten att föra talan om brottet annars förklaras förlorad, skall en sådan förklaring ges, om den tilltalade yrkar det. Yrkas inte detta, skall målet avskrivas.

Första stycket tillämpas också när en målsägande, som förelagts att infinna sig personligen vid sammanträdet vid påföljd att han eller hon annars förlorar sin rätt att föra talan om brottet, inte följer föreläggandet.

Uteblir den tilltalade och har vite förelagts, får rätten i stället för att förelägga nytt vite besluta att den tilltalade skall hämtas till rätten antingen omedelbart eller till en senare dag. *Lag (2005:683)*.

15 §

[5125] Kommer målsäganden eller den tilltalade tillstådes genom ombud, då föreläggande meddelats honom vid vite att infinna sig personligen, äge rätten i stället för att förelägga nytt vite förordna, att han skall hämtas till rätten antingen omedelbart eller till senare dag.

16 §

[5126] Har vite förelagts part eller skall part hämtas till rätten och finnes hämtning ej kunna ske, må dock förberedelsen avslutas utan hinder av att parten kommit tillstådes allenast genom ombud eller uteblivit.

17 §

[5127] Uteblir en part från ett sammanträde under förberedelsen där en rättegångsfråga skall prövas, får frågan ändå prövas, om handläggningen av målet skall fortsätta. *Lag (2005:683)*.

18 §

[5128] Då rätten enligt 14 § förklarat målsäganden hava förlorat sin rätt att tala å brottet, äge han hos rätten göra ansökan om målets återupptagande.

Ansökan om återupptagande skall göras skriftligen inom en månad från den dag, då beslutet meddelades. Uteblir målsäganden ånyo, vare hans rätt till målets återupptagande förfallen.

19 §

[5129] Om det är till fördel för utredningen i målet, bör rätten före sammanträde eller fortsatt skriftväxling tillstålla parterna en förteckning över de frågor som bör tas upp under den fortsatta handläggningen.

Parterna skall före ett sammanträde sätta sig in i saken på sådant sätt att något ytterligare sammanträde för förberedelse om möjligt inte behövs. *Lag (1987:747)*.

20 §

[5130] Rätten ska göra en skriftlig sammanställning av parternas ståndpunkter om det inte på grund av målets beskaffenhet eller av något annat särskilt skäl saknas behov av en sammanställning. Rätten får förelägga parterna att lämna underlag för sammanställningen. Innan förberedelsen avslutas ska parterna ges tillfälle att yttra sig över sammanställningen. *Lag (2016:37)*.

21 §

[5131] Under förberedelsen må beslut meddelas i fråga om måls avvisande.

22 §

[5132] Huvudförhandling för handläggning av rättegångsfråga eller del av saken, som kan avgöras särskilt, får hållas även om förberedelsen av målet i övrigt inte har avslutats.

Är den tilltalade häktad, ska huvudförhandling påbörjas snarast och senast inom två veckor från dagen för förberedelsens avslutande eller, då han eller hon häktats därefter, från dagen för hans eller hennes häktande.

Är den tilltalade ålagd reseförbud, ska huvudförhandling påbörjas snarast och senast inom en månad från dagen för förberedelsens avslutande. Har reseförbudet meddelats därefter, ska tiden räknas från dagen för delgivning av beslutet. *Lag (2010:575)*.

23 §

[5133] I fråga om kallelse till huvudförhandling skall 12 § tillämpas.

Om det finns anledning anta att den tilltalade inte skulle följa ett föreläggande vid vite att infinna sig personligen, får rätten besluta att han skall hämtas till huvudförhandlingen. *Lag (1987:747)*.

24 §

[5134] Vid enskilt åtal tillämpas i övrigt 45 kap. 1 § tredje stycket, 2, 3, 5, 6, 8, 10 a, 12 och 17 §§.

Beträffande huvudförhandling i mål om enskilt åtal tillämpas bestämmelserna i 46 kap. med följande avvikelser:

1. I fråga om kallelse till huvudförhandling som återupptas efter uppehåll och föreläggande för part gäller det som sägs i 23 § i detta kapitel.

2. Om båda parterna uteblir från en huvudförhandling, skall målet avskrivas. I fråga om påföljd för målsägande som uteblir eller underlåter att infinna sig personligen samt om återupptagande av mål tillämpas bestämmelserna i 14–16 och 18 §§ i detta kapitel. Uteblir en part från en huvudförhandling där en rättegångsfråga skall prövas, får frågan ändå prövas, om handläggningen av målet skall fortsätta.

3. Då mål sätts ut till fortsatt eller ny huvudförhandling, får rätten i stället för åtgärd som avses i 46 kap. 12 § besluta att förberedelse skall äga rum på nytt samt meddela bestämmelser om detta. *Lag (2005:683)*.

48 kap. Om strafföreläggande och föreläggande av ordningsbot

Anm. Rubrikerna i detta kapitel har fått sina lydelse enligt lag (1968:193).

Allmänna bestämmelser**1 §**

[5151] Fråga om ansvar för brott, som hör under allmänt åtal, får under de villkor som föreskrivas i detta kapitel upptagas av åklagare genom strafföreläggande och av polisman genom föreläggande av ordningsbot. Föreläggande som nu nämnts träder i stället för åtal i den utsträckning som framgår av 3 §.

Närmare föreskrifter angående tillämpningen av detta kapitel meddelas av regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer. *Lag (1974:573)*.

Anm. Strafföreläggandekungörelsen, se [6501] o.f.

2 §

[5152] Straffföreläggande enligt detta kapitel innebär att den misstänkte föreläggs ett bötesstraff, efter vad åklagaren anser att brottet bör föranleda, som den misstänkte får godkänna omedelbart eller inom en viss tid. Under de förutsättningar som anges i 4 § andra stycket får straffföreläggande avse villkorlig dom eller en sådan påföljd i förening med böter. Av 5 a § framgår att ett straffföreläggande också får omfatta ett enskilt anspråk som avser betalningsskyldighet.

Föreläggande av ordningsbot enligt detta kapitel innebär att den misstänkte föreläggs ett bötesstraff, efter vad som bestämts enligt 14 §, som han eller hon får godkänna omedelbart eller inom en viss tid.

Om ett brott är förenat med egendoms förverkande, annan sådan särskild rättsverkan eller särskild rättsverkan i form av avgift enligt lagen (1994:419) om brottsofferfond, ska också en sådan särskild rättsverkan omfattas av ett straffföreläggande. Detsamma gäller kostnad för provtagning och analys av blod, urin och saliv som avser den misstänkte och som har gjorts för utredning om brottet. I fråga om sådan kostnad tillämpas bestämmelserna om särskild rättsverkan.

Om ett brott är förenat med företagsbot ska boten också föreläggas genom straffföreläggande som den misstänkte får godkänna. *Lag (2018:533)*.

3 §

[5153] Har föreläggande enligt detta kapitel utfärdats till godkännande inom viss tid, får frågan om ansvar för brottet tas upp på nytt innan denna tid har gått ut endast om den misstänkte har förklarat att han inte godkänner föreläggandet.

Har ett föreläggande godkänts, gäller det som en dom som har vunnit laga kraft. *Lag (2000:299)*.

Om straffföreläggande**4 §**

[5154] Bötesstraff får föreläggas genom straffföreläggande beträffande brott för vilket böter ingår i straffskalan, dock inte normerade böter. Det finns särskilda bestämmelser om föreläggande av bötesstraff för brott som har begåtts av någon som är under arton år. Bestämmelsen i 34 kap. 1 § [1481] första stycket brottsbalken är tillämplig vid föreläggande av bötesstraff.

Villkorlig dom eller sådan påföljd i förening med böter får föreläggas genom straffföreläggande i fall då det är uppenbart att rätten skulle döma till sådan påföljd. Detta gäller dock inte för brott som har begåtts av någon som inte har fyllt arton år eller om det finns anledning att förena den villkorliga domen med en föreskrift om samhällstjänst.

Företagsbot får föreläggas genom straffföreläggande i fall då boten inte överstiger 500 000 kr. *Lag (2016:492)*.

Anm. Straffföreläggandekungörelsen, se [6501] o.f.

5 §

[5155] Straffföreläggande får inte utfärdas,
om förutsättningar för allmänt åtal inte föreligger,
om i föreläggandet inte tas upp alla brott av den misstänkte, vilka enligt åklagarens vetenskap föreligger till bedömning, eller
om målsäganden förklarat att han eller hon avser att föra talan om enskilt anspråk i anledning av brottet som avser annat än betalningsskyldighet. *Lag (2006:284)*.

5 a §

[5155 A] Har målsäganden anmält enskilt anspråk avseende betalningsskyldighet i anledning av brottet och är omständigheterna sådana att åklagaren enligt 22 kap. 2 § första stycket är skyldig att utföra målsägandens talan, skall också det enskilda anspråket föreläggas den misstänkte till godkännande. *Lag (1994:1412)*.

6 §

[5156] Ett strafföreläggande skall innehålla uppgift om

1. den åklagare som har utfärdat föreläggandet,
2. den misstänkte,
3. brottet med angivande av tid och plats för dess begående samt övriga omständigheter som behövs för att känneteckna det,
4. den eller de bestämmelser som är tillämpliga när det gäller brottet,
5. det straff och den särskilda rättsverkan, som föreläggs den misstänkte, och
6. det enskilda anspråk som föreläggs den misstänkte med uppgift om målsäganden och de omständigheter som anspråket grundar sig på. *Lag (2000:299)*.

7 §

[5157] Utfärdas ett strafföreläggande till godkännande inom viss tid, skall den misstänkte ges

1. upplysning om sättet för godkännande och om den tid som fastställts för detta, och
2. upplysning att, om godkännande inte sker, åtal kan äga rum efter utgången av den fastställda tiden. *Lag (2000:299)*.

8 §

[5158] Ett skriftligt besked med strafföreläggandets innehåll och sådana upplysningar som anges i 7 § skall lämnas eller sändas till den misstänkte. *Lag (2000:299)*.

9 §

[5159] Ett strafföreläggande godkänns genom att den misstänkte skriver under och till behörig mottagare lämnar en förklaring, att han eller hon erkänner gärningen och godtar det straff och den särskilda rättsverkan samt det enskilda anspråk som tagits upp i föreläggandet. Regeringen kan med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen meddela närmare föreskrifter om vem som ska ta emot en sådan förklaring.

Om en förklaring lämnas elektroniskt, ska den skrivas under med en sådan avancerad elektronisk underskrift som avses i artikel 3 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 910/2014 av den 23 juli 2014 om elektronisk identifiering och betrodda tjänster för elektroniska transaktioner på den inre marknaden och om upphävande av direktiv 1999/93/EG, i den ursprungliga lydelsen. *Lag (2018:499)*.

Anm. Strafföreläggandekungörelsen, se [6501] o.f.

10 §

[5160] Skriftligt godkännande av strafföreläggande, som inte avser villkorlig dom, får i den misstänktes ställe lämnas av den som är ombud för honom, om det till åklagaren inges fullmakt i original. Fullmakten skall, utöver vad som följer av 12 kap., innehålla

1. förklaring att ombudet har rätt att godkänna strafföreläggande på den misstänktes vägnar,

2. uppgift om det brott som godkännandet får avse, varvid skall anges brottets art samt tid och plats för dess begående, samt

3. uppgift om den högsta bötespåföljd, den särskilda rättsverkan och det enskilda anspråk som den misstänkte är villig att godta.

Har sådan fullmakt getts in till åklagaren, får ombudet motta handlingar i saken på den misstänktes vägnar. *Lag (1996:1462)*.

11 §

[5161] Ett strafföreläggande kan också godkännas genom att hela beloppet betalas till den myndighet som regeringen bestämmer, utan att ett skriftligt godkännande skett, om föreläggandet avser endast böter, eller böter och särskild rättsverkan som innebär betalningsskyldighet.

Betalning enligt första stycket skall inte anses som ett godkännande, om det framgår att den misstänkte inte har avsett att godkänna föreläggandet. *Lag (2000:299)*.

[5161:1] Enligt kk (1969:505) skall mottagare av böter i fall som avses i 48 kap. 11 § rättegångsbalken vara Rikspolisstyrelsen.

12 §

[5162] Ett godkännande är utan verkan om det sker sedan åklagaren har

1. utfärdat stämning, stämningsansökan eller ett nytt strafföreläggande,
2. beslutat att inte väcka åtal för brottet, eller
3. beslutat att lägga ned eller inte inleda en förundersökning. *Lag (2000:299)*.

12 a §

[5162 A] Om åklagaren finner att ett strafföreläggande, som har godkänts, innehåller en uppenbar oriktighet till följd av åklagarens eller någon annans skrivfel, räknefel eller liknande förbiseende, skall han, sedan den som har godkänt föreläggandet har getts tillfälle att yttra sig, besluta om rättelse av föreläggandet.

Rättelse får inte göras, om den som har godkänt föreläggandet motsätter sig det.

En rättelse får inte innebära att straffet höjs. *Lag (1990:443)*.

Om föreläggande av ordningsbot

13 §

[5163] Föreläggande av ordningsbot får utfärdas beträffande brott, för vilket ej stadgas annat straff än böter omedelbart i penningar och ej heller normerade böter och för vilket ordningsbot bestämts på sätt föreskrives i 14 §.

Bestämmelserna om föreläggande av ordningsbot äro icke tillämpliga, om särskilt villkor är stadgat för allmänt åtal. *Lag (1968:193)*.

Anm. Ordningbotskungörelsen, se [6601] o.f.

14 §

[5164] Regeringen får meddela föreskrifter om det högsta belopp, till vilket ordningsbot får bestämmas, och om andra begränsningar för användningen av föreläggande av ordningsbot.

Riksåklagaren väljer, i samråd med Polismyndigheten, ut de brott för vilka ordningsbot ska bestämmas.

Riksåklagaren bestämmer ordningsbotens belopp för olika brott och anger även grunder för beräkning av gemensam ordningsbot för flera brott. Om det finns särskilda

skäl, får riksåklagaren uppdra åt en överåklagare att i fråga om vissa brott bestämma ordningsbotens belopp. *Lag (2014:649)*.

Anm. Ordningsbotskungörelsen, se [6601] o.f.

15 §

[5165] Föreläggande av ordningsbot får icke utfärdas,

om den misstänkte förnekar gärningen,

om i föreläggandet ej upptagas alla brott av den misstänkte, vilka enligt polismannens vetskap föreligga till bedömning, eller

om det föreligger anledning att antaga att talan om enskilt anspråk kommer att föras.

Föreläggande bör ej utfärdas, om det i annat fall kan antagas vara påkallat att åklagare prövar fråga om strafföreläggande eller åtal för brottet. *Lag (1986:649)*.

16 §

[5166] Ett föreläggande av ordningsbot bör utfärdas i den misstänktes närvaro, varvid polismannen skall ge den misstänkte tillfälle att omedelbart godkänna föreläggandet.

Om föreläggandet utfärdas i den misstänktes frånvaro eller om en misstänkt, som är närvarande när föreläggandet utfärdas, behöver rådrum, får polismannen ge honom eller henne tillfälle att ta ställning till frågan om godkännande senare. *Lag (2006:501)*.

17 §

[5167] Ett föreläggande av ordningsbot ska innehålla uppgift om den polisman som har utfärdat föreläggandet samt sådana uppgifter som avses i 6 § 2, 3 och 5. Bestämmelserna i 7–9, 11 och 12 a §§ gäller även i fråga om föreläggande av ordningsbot. Vad som sägs om åklagare i 12 a § ska då i stället avse polisman.

Om en sådan förklaring som avses i 9 § andra stycket i fråga om ordningsbot lämnas i närvaro av en polisman, får den i stället skrivas under med en sådan elektronisk underskrift som avses i artikel 3 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 910/2014, i den ursprungliga lydelsen. *Lag (2018:499)*.

18 §

[5168] Finner en polisman i omedelbart samband med att ett föreläggande av ordningsbot utfärdats och godkänts, att föreläggandet innehåller en uppenbar oriktighet som avser något annat än att ordningsbotsbeloppet är för lågt, får polismannen, om det kan ske genast, trots 3 § andra stycket ge den misstänkte tillfälle att återta godkännandet. Görs detta, ska föreläggandet återkallas. Ett nytt föreläggande får därefter utfärdas. *Lag (2018:499)*.

19 §

[5169] Godkännes föreläggande av ordningsbot sedan åklagaren utfärdat stämning eller stämningsansökan, är godkännandet utan verkan. Sker godkännandet sedan strafföreläggande utfärdats, är godkännandet också utan verkan, om icke den åklagare som utfärdat strafföreläggandet förklarar, att godkännandet skall gälla, och återkallar strafföreläggandet. *Lag (1968:193)*.

20 §

[5170] Föreläggande av ordningsbot får utfärdas även av åklagare, tulltjänsteman eller kustbevakningstjänsteman. De bestämmelser i detta kapitel som gäller polisman skall gälla även annan som får utfärda föreläggande av ordningsbot. *Lag (2006:83)*.

Anm. Ordningsbotskungörelsen, se [6601] o.f.